

ÜNİTE 2: KAMU VE BÜYÜK MEKAN AFETLERİNE HAZIRLIK VE MÜDAHALE

EĞİTİM MODÜLÜ 7: Kamusal ve Büyük Mekarlarda Afet Riskleriyle Başa Çıkma

Yazar: NGO NFE4Y/ VETREADY Proje Ortaklığı

Project number: 2024-1-ES01-KA220-VET-000257287

Co-funded by
the European Union

Eğitim Modülünün Amacı

Genel amaç: Öğrencilerin kamusal ve büyük mekanlardaki afet risklerini belirlemelerini, değerlendirmelerini ve bunlara etkili bir şekilde müdahale etmelerini, kişisel güvenliklerini sağlamalarını ve kalabalık ortamlarda koordineli acil durum eylemlerini desteklemelerini sağlamak.

Eğitim modülünün süresi: 2,6 akademik saat

Deđerlendirme yöntemi: Eğitim modülünün tamamlanmasının ardından çoktan seçmeli sınav

Hedef Gruplar: Mesleki Eğitim ve  đretim  đrencileri, Sürekli Mesleki Eğitim  đrencileri, Diaspora  đrencileri, Mesleki Eğitim ve  đretim ve Sürekli Mesleki Eğitim eđitmenleri

Öğrenciler için Tanıma:

Tamamlama Sertifikası (resmi olmayan eğitim programı)

Eđitimciler için Tanıma:

Mesleki Yeterlilik Geliştirme Sertifikası

Hedeflenen apraz ESCO becerisi: T2.3 kategorisinde Sorunlarla başa ıkma

Eğitim Modülünün Öğrenme Çıktıları

Bilgi

1. Stadyumlar, ulaşım merkezleri ve alışveriş merkezleri gibi halka açık ve büyük mekanlarda meydana gelebilecek farklı afet risklerini **tanıma**.
2. Acil durum yönetim sistemlerinin temel yapısını ve afetler sırasında mekan personeli, yetkililer ve halk arasındaki koordinasyonun nasıl işlediğini **anlama**.
3. Kalabalık dinamiklerinin ve insan davranışının acil durumlarda risk seviyelerini ve tahliye verimliliğini nasıl etkilediğini **açıklama**.

Beceriler

1. Çeşitli halka açık veya büyük mekan ortamlarındaki potansiyel tehlikeleri ve zafiyetleri belirleme ve temel risk azaltma önlemleri **önerme**.
2. Simüle edilmiş veya gerçek acil durum senaryolarında hızlı ve bilinçli kararlar almak için problem çözme stratejilerini **uygulama**.
3. Stres altında güvenli tahliye ve müdahale eylemlerini desteklemek için başkalarıyla etkili bir şekilde **iletişim kurma ve işbirliği yapma**.

Bu beceriler doğrudan çapraz ESCO T2.3 becerileri ile ilişkilidir:

- Sorunları belirleme ve risk analizi gerçekleştirme
- Acil durum müdahalesi için stratejiler geliştirme
- Öngörülemeyen koşullar altında sorunları çözme

Giriş: Halka Açık ve Büyük Mekanlarda Afet Risklerini Yönetmek Nedir?

- Alışveriş merkezleri, stadyumlar, ulaşım merkezleri ve etkinlik merkezleri gibi **halka açık mekanlar**, her gün çok sayıda insanı bir araya getirir. Bu yerler rahatlık ve keyif için tasarlanmış olsa da, yangınlar, izdihamlar, depremler veya terör olayları gibi acil durumlarda son derece savunmasız hale gelebilirler.
- Böylesi ortamlarda **riskleri tanımayı, sakin kalmayı ve sorumlu bir şekilde hareket etmeyi** anlamak hayat kurtarabilir. Bu modül, öğrencilerin büyük ve kalabalık alanlarda afetlerin nasıl geliştiğini ve doğru planlama, koordinasyon ve farkındalığın kaosu nasıl azaltabileceğini, yaralanmaları veya can kaybını nasıl önleyebileceğini keşfetmelerine yardımcı olur.
- Bu eğitim sayesinde, öğrenciler afetlere hazırlığın yalnızca profesyonellerin değil, **herkesin** sorumluluğu olduğunu ve bilgili bireylerin daha güvenli, daha dayanıklı toplumlar oluşturmada hayati bir rol oynadığını göreceklerdir.

Temel Kavramlar ve Terminoloji

- **Afet Riski (Disaster Risk):** Bir tehlikenin (yangın, sel veya deprem gibi) insanlara, mülke veya çevreye zarar verme potansiyeli. Uygun güvenlik önlemleri olmadan çok sayıda insan bir araya geldiğinde risk artar.
- **Halka Açık Mekan (Public Venue):** Çok sayıda insanın toplandığı, halka açık bir alan — örneğin, alışveriş merkezleri, tren istasyonları, stadyumlar veya konser salonları.
- **Acil Durum Hazırlığı: (Emergency Preparedness)** Bir afet meydana gelmeden önce insanların ne yapacağını, nereye gideceğini ve nasıl güvende kalacağını bilmesini sağlamak için uygulamaya konulan eylemler ve planlar.
- **Tahliye Planı (Evacuation Plan):** İnsanları acil bir durumda tehlikeli bir alandan güvenli bir şekilde ayrılmaya yönlendiren yapılandırılmış bir süreçtir. Açık çıkışları, tabelaları ve eğitilmiş personeli içerir.
- **Kalabalık Yönetimi (Crowd Management):** Özellikle stresli veya beklenmedik durumlarda büyük insan gruplarını güvende ve düzenli tutmak için kullanılan stratejiler.
- **Durumsal Farkındalık (Situational Awareness):** Çevrenizde neler olduğunu fark etme, potansiyel riskleri anlama ve hızlı bir şekilde akıllı kararlar verme yeteneği.
- **İlk Müdahale Ekipleri (First Responders):** Acil durumlarda ilk gelen ve yardım eden itfaiyeciler, polis memurları ve sağlık görevlileri gibi profesyoneller.

Önemini Anlamak

- AB Sivil Koruma ve Operasyonlar Acil Durum Yönetimi Sektörü, artan **kalabalık yoğunluğu, aşırı hava olayları ve güvenlik tehditleri** nedeniyle ulaşım merkezleri, alışveriş merkezleri, stadyumlar ve konser salonları gibi kalabalık halka açık mekanların yüksek riskli ortamlara giderek daha fazla maruz kaldığı olay senaryolarını görmektedir.
- Madrid'de (İspanya, 2012), bir spor arenasında şiddetli yağmur sırasında çatının kısmen çökmesi, içerideki 4.000'den fazla kişinin **yetersiz ve yavaş tahliye süreçleri** nedeniyle ciddi yaralanmalara yol açmıştır. AB Sivil Koruma Mekanizması, acil durum müdahalelerini, yapısal ve güvenlik desteğini koordine etmek için harekete geçirilmiştir.
- Benzer şekilde, Paris konser salonu yangını (Fransa, 2015), kapalı halka açık mekanlarda krizlerin ne kadar hızlı tırmanabileceğini göstermektedir. Terörist saldırıda dakikalar içinde 87 ölüm ve 100'den fazla yaralanma kaydedilmiştir. Birçok kurban, **bloke edilmiş çıkışlar ve net yönlendirme** sistemlerinin eksikliği nedeniyle mahsur kalmıştır.
- AB düzeyinde, Birlik Sivil Koruma Bilgi Ağı, risk izlemeyi, dayanıklılığı, Üye Devletlere acil durum yönetiminde desteği, erken uyarıları ve koordineli müdahale kapasitelerini geliştirerek AB İklim Uyum Stratejisi ve Sınır Ötesi Afet Müdahalesi için **Sendai Çerçevesi** ile uyumlu olarak halkın hazırlığını daha da güçlendirmektedir.

Bu Eğitim Modülünün Önemi

- Afetler her yerde olabilir. İş, seyahat veya eğlence için her gün ziyaret ettiğimiz yerlerde bile. Bir konser, futbol maçı veya alışveriş merkezine hızlı bir gezi, panik, karmaşa veya kötü planlama devraldığında **saniyeler içinde kaosa dönüşebilir**.
- Bu modül, beklenmedik bir durum gerçekleştiğinde kendinizi ve etrafınızdakileri korumak için daha **farkında, kendinden emin ve hazırlıklı** olmanıza yardımcı olur. İster öğrenci, ister eğitmen, ister vatandaş olun, eylemlerinizi önemlidir.
- Halka açık alanlarda hazır olmak sadece güvenlikle ilgili değildir bu, **sorumluluk, farkındalık** ve başkaları donup kaldığında **harekete geçme cesareti** ile ilgilidir.

Halka Açık ve Büyük Mekanlarda Afet Risklerini Yönetme Bağlamında Doğal Afetler

- **Deprem, seller, fırtınalar ve sıcak hava dalgaları** kalabalık mekanları bozabilir, paniğe, elektrik kesintilerine veya yapısal hasara neden olabilir.
- Halka açık mekanlar, büyük grupları güvenli bir şekilde yönlendirmek için açık **tahliye güzergahları ve erken uyarı sistemleri** gerektirir.
- **Hava durumu uyarıları ve kalabalık iletişimi**, ani olaylar sırasında yaralanmaları önlemede kilit rol oynar.
- **Hazırlıklı olmak ve sakin davranış**, kaosu azaltır ve etkili acil durum müdahalesini destekler.

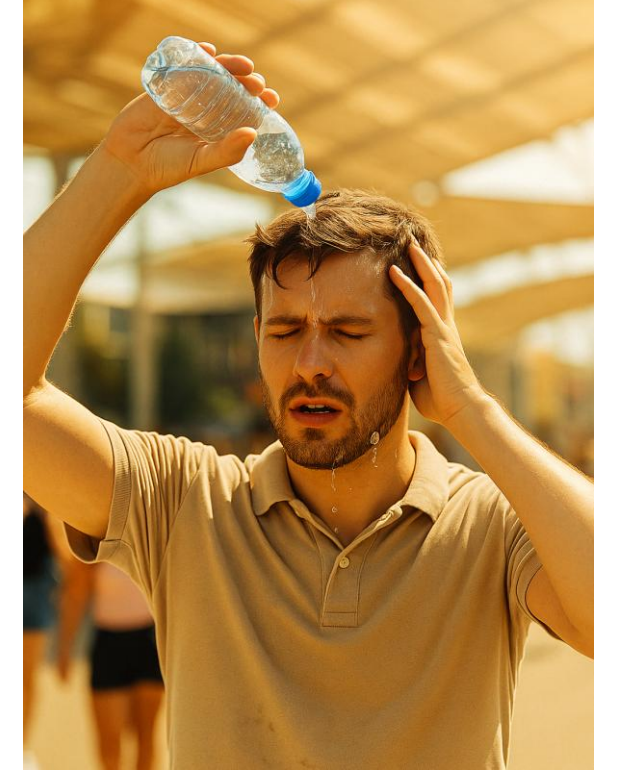
Sıcak Hava Dalgası / Aşırı Sıcaklık

Bu afet türü neden önemlidir?

Konserler, festivaller veya spor etkinlikleri sırasında aşırı sıcaklık, özellikle kalabalık veya havalandırması yetersiz mekanlarda, hızla dehidrasyona, bayılmaya veya sıcak çarpmasına yol açabilir.

Neden tepki verilmeli/müdahale edilmeli?

Sıcaklığa bağlı rahatsızlıklar sessizce ilerler; uyarı işaretlerini tanımak ciddi sağlık acil durumlarını önler.

Şekil 1. Aşırı Sıcakla Başa Çıkma: Serin Kalmak.
(Y.Luhanskyi tarafından ChatGPT aracılığıyla yapay zeka ile oluşturulmuştur)

Sıcak Hava Dalgası / Aşırı Sıcaklık

Büyük Bir Halka Açık Mekandaysanız

- Daha serin, gölgeli veya havalandırılmış alanları arayın.
- Sık sık su için, şekerli veya alkollü içeceklerden kaçınin.
- Baş dönmesi veya baygınlık hisseden herhangi bir kişiyi bildirin.
- Gereksiz giysi katmanlarını çıkarın.
- İlk yardım veya serinleme bölgeleri için etkinlik personelinin talimatlarını izleyin.

Açık Alanlardaysanız

- Serinlemek için gölge bulun veya kapalı alana girin.
- Açık renkli, nefes alabilen giysiler ve şapka takın.
- Susuz olmasanız bile düzenli olarak su için.
- Sık sık dinlenin ve doğrudan güneşte durmaktan kaçınin.

Ne yapılmalı: Sulu kalın, gölge arayın ve sıkıntı belirtileri gösteren başkalarına dikkat edin.

Ne yapılmamalı: Baş dönmesi, mide bulantısı veya krampları görmezden gelmeyin. Alkol tüketmeyin veya kendilerini zayıf hisseden başkalarını yalnız bırakmayın.

Sel

Bu afet türü neden önemlidir?

Seller, nehirlerle yakın, alçak veya yeraltı tesislerine sahip büyük mekanları etkileyebilir. Ani su yükselmesi, elektrik kesintileri ve yanlış bilgilendirme, sınırlı kaçış yollarına sahip kalabalıkları tuzığa düşürebilir.

Neden tepki verilmeli/müdahale edilmeli?

Su hızla yükselebilir ve moloz veya elektriksel tehlikeler taşıyabilir. Hızlı ve güvenli kararlar boğulma ve elektrik çarpmasını önler.

Şekil 2. Kentsel Sel Müdahalesi.
(Y.Luhanskyi tarafından ChatGPT aracılığıyla yapay zeka ile oluşturulmuştur)

Sel

Büyük Bir Halka Açık Mekanın İçindeyseniz

- Derhal daha yüksek katlara veya seviyelere geçin.
- Bodrum katlarından veya yeraltı otoparklarından kaçınin.
- Güvenliyse elektrikli cihazları kapatın.
- Acil durum levhalarını veya personel rehberliğini izleyin.
- Sakin kalın ve resmi talimatları bekleyin.

Ne yapılmalı: Su seviyesinin üzerinde kalın, iletişim cihazlarını kuru tutun ve başkalarına yardım edin.

Ne yapılmamalı: Elektrik sistemlerine dokunmayın veya sığ suları hafife almayın. Hızlı akıntılar sizi devirebilir.

Açık Alanlardaysanız

- Derhal yüksek yerlere geçin.
- Sel sularında yürümekten veya araç kullanmaktan kaçınin.
- Kanalizasyonlardan, nehirlerden ve köprülerden uzak durun.
- Savunmasız kişilerin güvenliğe ulaşmasına yardım edin.

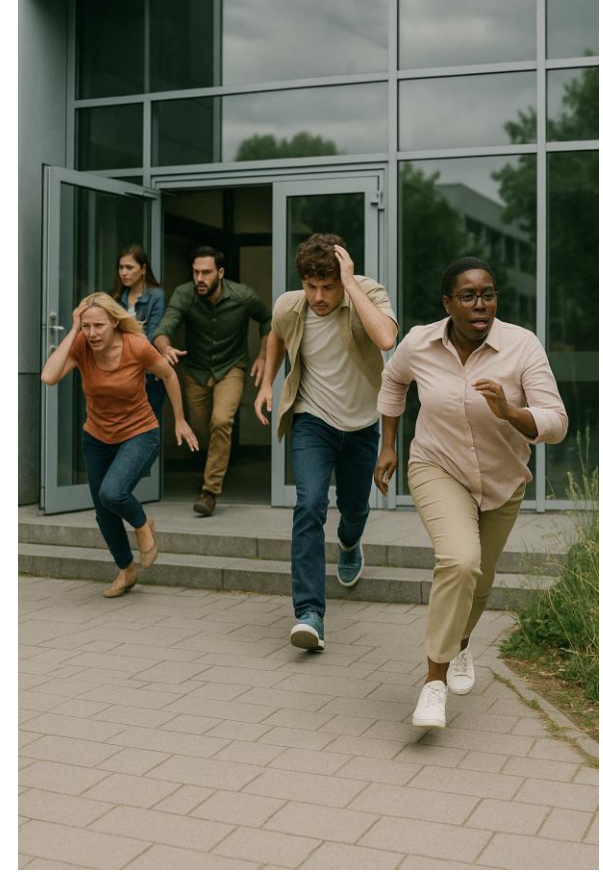
Deprem

Bu afet türü neden önemlidir?

Depremler aniden meydana gelebilir ve alışveriş merkezleri, stadyumlar veya metro istasyonları gibi kalabalık ortamlarda paniğe neden olabilir. Yanlış iletişim, bloke olmuş çıkışlar ve düşen molozlar, toplu yaralanma riskini artırır.

Neden tepki verilmeli/müdahale edilmeli?

Hızlı ve sakin tepkiler hayat kurtarır. Kendini nasıl koruyacağını ve başkalarına nasıl yardım edeceğini bilmek, kaosu azaltır ve izdihamı önler.

Şekil 3. Deprem Tahliyesi.
(Y.Luhanskyi tarafından ChatGPT aracılığıyla
yapay zeka ile oluşturulmuştur)

Deprem

Büyük Bir Halka Açık Mekanın İçindeyseniz

- Pencerelerden, camlardan ve ağır nesnelerden uzak durun.
- Sarsıntı durana kadar çıkışlara koşmaktan kaçının.
- Genel seslendirme talimatlarını veya acil durum personelinin rehberliğini izleyin.
- Tahliye güvenli hale geldiğinde açık alanlara dikkatlice ilerleyin.

Açık Alanlardaysanız (Deprem)

- Binalardan, duvarlardan ve elektrik hatlarından uzaklaşın.
- Düşme tehlikesi olmayan açık bir alanda kalın.
- Artçı sarsıntılara ve yer çatlaklarına karşı tetikte olun.
- Başkalarının sakin ve stabil kalmasına yardım edin.

Ne yapılmalı: Başınızı ve boynunuzu koruyun, sakin kalın ve binalara tekrar girmeden önce resmi tehlike geçti onayı için bekleyin.

Ne yapılmamalı: Tahliye sırasında asansör kullanmayın, içeri koşmayın veya çıkışları bloke etmeyin.

Duraklayın ve Düşünün

Yansına Senaryosu: Kalabalık Kaosa Dönüştüğünde

Büyük bir kapalı konser alanında ılık bir yaz akşamı. Aniden, yer sallanmaya başlıyor, ışıklar titriyor, tavan panelleri şıkırdayarak ses çıkarıyor ve yüzlerce insan çıkışlara doğru koşuyor.

Birbiri ile çelişen mesajlar duyuyorsunuz: kimisi "Yangın!" diye bağırıyor, kimisi "Deprem oluyor dışarı çıkın!" diye bağırıyor. Güvenlik görevlileri ne yapacaklarından emin görünmüyor ve insanlar kapıların yakınında itişip düşerken panik yayılıyor.

Bu durumda ne yapardınız? Yerinizde mi kalırdınız, hareket mi ederdiniz, yoksa başkalarına mı yardım ederdiniz?

Duraklayın ve Düşünün

Önerilen Eylem: Kalabalık Bir Mekanda Deprem

En İyi Uygulama Müdahalesi:

- Olduğunuz yerde kalın Sarsıntı durana kadar **Çökün, Kapanın ve Tutunun.**
- Çıkışlara veya merdivenlere doğru **koşmayın**; düşen molozlar ve kalabalık yığılmaları ciddi yaralanmalara neden olabilir.
- Kollarınızı, çantanızı veya sağlam mobilyaları kullanarak **başınızı ve boynunuzu koruyun.**
- Sarsıntı durduktan sonra, cam, tabela ve sabitlenmemiş nesnelerden kaçınarak **açık alanlara dikkatlice ilerleyin.**
- Başkalarına sakince yardım edin ve eğitimli personelin veya acil durum anonslarını takip edin.

Bazı Seçimler Neden Güvenli Değildir:

- Sarsıntı sırasında çıkışlara koşmak genellikle **ezilmelere, düşen camlardan yaralanmalara veya kaçış yollarının tıkanmasına** yol açar.
- Resmi talimatları göz ardı etmek veya yanlış bilgileri takip etmek ("**Yangın!**" ya da "**Hemen tahliye edin!**" gibi) kaosu artırır.
- Kapı eşiklerinin altında durmak veya dışarı koşmak insanları **düşen enkazlara ve kalabalık baskısı tehlikelerine** maruz bırakır.

"Halka Açık ve Büyük Mekanlar Bağlamında Afet Risklerinin Yönetiminde Teknolojik / Endüstriyel Afetler"

- Teknolojik ve endüstriyel afetler (örneğin yangınlar, patlamalar, gaz sızıntıları, kimyasal dökülmeler veya elektrik kesintileri gibi) halka açık ve büyük mekanları hızla yüksek riskli ortamlara dönüştürebilir. Bu tür olaylar **genellikle aniden başlar ve hızla yayılır**, organize bir tahliye için çok az zaman bırakır.
- Stadyumlar, alışveriş merkezleri, ulaşım merkezleri veya konser salonları gibi kalabalık yerlerde bu tür olaylar, özellikle uyarı sistemleri başarısız olursa, **paniğe, kafa karışıklığına ve iletişim kopukluğuna** yol açabilir.
- Bu durumlarda etkili risk yönetimi; farkındalığa, hızlı karar almaya ve acil durum prosedürlerine güvenmeye dayanır. Nasıl, nereye tepki verileceğini ve başkalarına nasıl yardım edileceğini bilmek, yaralanmaları önlemeye ve koordineli güvenlik eylemlerini desteklemeye yardımcı olur.

Kimyasal Sızıntı

- **Bu afet türü neden önemlidir**

Yakındaki endüstrilerden kaynaklanan kimyasal sızıntılar veya gaz salınımları, nakliye kazaları veya arızalanan sistemler hızla ve görünmez bir şekilde yayılarak kapalı veya yarı kapalı halka açık mekanlardaki insanları tehlikeye atabilir. Panik ve yanlış bilgi genellikle durumu daha da kötüleştirir.

- **Neden tepki verilmeli?**

Zehirli gazlar dakikalar içinde nefes alma zorluklarına, zehirlenmeye veya bilinç kaybına neden olabilir. Hızlı ve doğru eylem hayat kurtarır.

Şekil 4. Kimyasal Sızıntıya Müdahale.
(Y.Luhanskyi tarafından ChatGPT aracılığıyla
yapay zeka ile oluşturulmuştur)

Kimyasal Sızıntı

- **Büyük bir halka açık mekandaysanız**
- Talimat verilirse **içeride kalın ve kapıları ile havalandırma açıklıklarını kapatın.**
- **Solunumu azaltmak için** burnunuzu ve ağzınızı bir bezle kapatın.
- Gaz havadan ağırsa (**örneğin klor**) **daha yüksek katlara çıkın.**
- Hoparlörler veya uyarılar aracılığıyla **resmi talimatları dinleyin.**
- **Hassas durumdaki kişilere** sakince yardım edin.

•**Ne Yapılmalı:** Sakin kalın, nefesinizi koruyun ve resmi talimatları takip edin.

•**Ne Yapılmamalı:** Sızıntı alanına doğru koşmayın, maskenizi çıkarmayın veya doğrulanmamış bilgileri yaymayın.

Açık alanlardaysanız

- Kaynak görünüyorsa **rüzgarın estiği yöne dik açıyla ve yokuş yukarı hareket edin.**
- Ağzınızı ve burnunuzu kapatın ve **gazların birikebileceği alçak yerlerden kaçının.**
- Acil müdahale ekiplerinden gelen **tahliye talimatlarını takip edin.**
- **Kirlenmiş alanlara dokunmaktan veya bu alanların içinden yürümekten kaçının.**

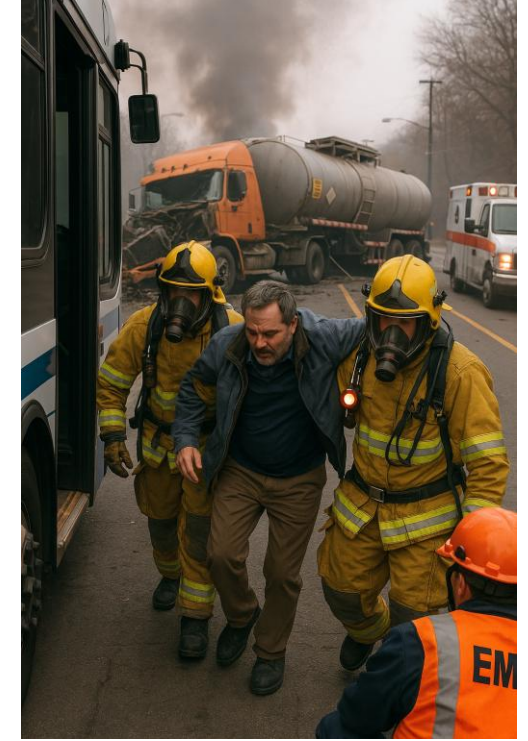
Tehlikeli Madde Taşıma Kazası

- **Bu afet türü neden önemlidir**

Tehlikeli madde taşıyan trenler, kamyonlar veya boru hatları halka açık mekanların yakınından geçebilir. Bir kaza; zehirli maddelerin salınmasına, yangınlara veya büyük çaplı tahliyelere yol açabilir.

- **Neden tepki verilmeli?**

Bilinmeyen maddelere maruz kalmak hayati tehlike oluşturabilir. Hızlı farkındalık ve mesafe koyma, kirlenmeyi önler.

Şekil 5. Tehlikeli Madde Taşıma Kazası.
(Y.Luhanskyi tarafından ChatGPT aracılığıyla yapay zeka ile oluşturulmuştur)

Tehlikeli Madde Taşıma Kazası

Büyük bir halka açık mekandaysanız

- Tahliye etmeniz söylenmediği sürece **içeride kalın.**
- **Kapıları, pencereleri ve havalandırma sistemlerini kapatın.**
- Talimatlar için **acil durum duyurularını dinleyin.**
- Buharların girebileceği **zemin seviyesindeki açıklıklardan uzak durun.**
- **Başkalarının sakın kalmasına yardım edin.**

Açık alanlardaysanız

- Kaza yerinden **rüzgarın geldiği yöne doğru ve yokuş yukarı** hareket edin.
- Dökülen malzemeye dokunmaktan veya görünen dumanları solumaktan kaçının.
- Drenaj sistemlerinden ve su yollarından uzak durun.
- Başkalarında belirtiler görürseniz yetkilileri uyarın.

•**Ne Yapılmalı:** Kaynakla aranızda mesafe koyun ve tahliye emirlerini uygulayın.

•**Ne Yapılmamalı:** Olaya yaklaşmayın veya olay yerini filme almayın, sosyal medya söylentilerine güvenmeyin ve olayın yakınındaki yoğun güzergahlara doğru araç kullanmayın.

Halka Açık Bir Mekanda Yangın

- **Bu afet türü neden önemlidir**
- Elektrik arızaları, mutfak yangınları, piroteknik (havai fişek vb.) veya gaz sızıntıları, alışveriş merkezleri veya konser salonları gibi kalabalık mekanlarda hızla tutuşabilir. Kötü havalandırma, kapalı çıkışlar veya alarm eksikliği tehlikeyi artırır.
- **Neden tepki verilmeli?**
- Acil ve sakin bir hareket, tahliye sırasında duman solunmasını, yanıkları ve ölümcül kalabalık ezilmelerini önler.

Şekil 6. Halka Açık Bir Mekanda Yangın.
(Y.Luhanskyi tarafından ChatGPT aracılığıyla yapay zeka ile oluşturulmuştur)

Halka Açık Bir Mekanda Yangın

Büyük bir halka açık mekandaysanız

- **Dumandan kaçınmak için alçakta kalın;** ağzınızı ve burnunuzu bir kumaş parçasıyla kapatın.
- **Asansörleri kullanmayın.**
- **Işıklı çıkış tabelalarını takip edin** ve güvenli çıkışlara doğru hızla ilerleyin.
- **Başkalarına sakince yardım edin** ve tehlikeye doğru ilerleyen insanları uyarın.
- **Görevlilere veya acil durum talimatlarına uyun.**

Açık alanlardaysanız

- Rüzgarın geldiği yöne doğru ve duman veya olası patlama bölgelerinden **uzaklaşın.**
- Acil durum araçlarından ve müdahale ekiplerinden **uzak durun.**
- Başkalarının güvenli toplanma noktalarına ulaşmasına **yardım edin.**
- Mahsur kalmış kişileri acil durum personeline **bildirin.**

- **Ne Yapılmalı:** Sakin kalın, net düşünün ve eşyalarınız yerine güvenli tahliyeye öncelik verin.
- **Ne Yapılmamalı:** Binaya tekrar girmeyin, koşmayın veya itmeyin ve alarmin tatbikat olduğunu düşünerek onu görmezden gelmeyin.

Duraklayın ve Düşünün

Düşünme Senaryosu: Alışveriş Merkezinde Garip Bir Koku

- Büyük bir alışveriş merkezinde yoğun bir Cumartesi öğleden sonrası. Aniden siz ve diğerleri, alt katta **güçlü, yabancı bir kimyasal koku** fark ediyorsunuz.
- Bazı insanlar öksürmeye ve ağızlarını kapatmaya başlıyor. Diğerleri ise bunu "temizlik döküntüsü" olarak geçiştiriyor. Birkaç dakika içinde hava ağırlaşıyor ve bazı müşteriler paniğe kapılarak yürüyen merdivenlere doğru koşuyor.
- Güvenlik görevlileri telsizle konuşuyor ancak net bir talimat vermiyorlar. Bir taraftaki çıkışlar temizlik nedeniyle kapalı görünüyor. İnsanlar kalıp kalmayacaklarını tartışırken kafa karışıklığı yayılıyor.
- **"Bu durumda ne yapardınız?"**

Duraklayın ve Düşünün

Düşünme Senaryosu: Alışveriş Merkezinde Garip Bir Koku

•En İyi Uygulama Müdahalesi:

- Paniklemeyi önlemek için **koşmaktan veya bağarmaktan kaçınarak, etkilenen alandan sakince uzaklaşın.**
- Solunum yoluyla maruz kalmayı azaltmak için **burnunuzu ve ağzınızı bir bez veya kolunuzla kapatın.**
- Asansörleri veya kalabalık merdivenleri kullanmaktan kaçının.**
- Personel veya resmi talimatları takip edin ve **temiz havaya veya güvenli bölgelere doğru ilerleyin.**
- Kaynak ve etkilenen bireyler hakkında **yetkilileri (güvenlik, polis veya itfaiye) uyarın**

Bazı Seçimler Neden Güvenli Değildir:

Çıkışlara koşmak veya yürüyen merdivenleri kalabalıklaştırmak **düşme ve yaralanma riskini artırır.**

Öksürük veya baş dönmesi gibi belirtileri görmezden gelmek **ciddi maruziyete** yol açabilir. Doğrulanmamış bilgileri paylaşmak ("**Sadece bir temizlik döküntüsü**" gibi) **kafa karışıklığına yol açar ve doğru müdahaleyi geciktirir.**

Halka Açık ve Büyük Mekanlar Bağlamında Afet Risklerinin Yönetiminde Biyolojik / Sağlıkla İlgili Afetler

- Biyolojik ve sağlıkla ilgili afetler (pandemiler, bulaşıcı hastalık salgınları veya kitlesel kirlenme olayları gibi) insanların yakın mesafede toplandığı halka açık ve büyük mekanlar üzerinde ciddi bir etkiye sahip olabilir.
- Havaalanları, stadyumlar veya alışveriş merkezleri gibi kalabalık ortamlarda, özellikle hijyen önlemleri, havalandırma veya kalabalık yönetimi yetersiz olduğunda hastalıklar hızla yayılabilir. Korku ve yanlış bilgi, paniği, kaçınma davranışını veya etkilenen bireylere karşı damgalamayı tetikleyebilir.
- Bu durumlarda etkili risk yönetimi; erken uyarı sistemlerine, halk sağlığı koordinasyonuna, hijyen farkındalığına ve sakin iletişime dayanır.
- Hem personelin hem de halkın belirtileri tanıması, güvenlik protokollerini takip etmesi ve psikolojik ilk yardım sağlaması konusunda eğitim verilmesi, durumun tırmanmasını önleyebilir ve topluluk dayanıklılığını destekleyebilir.

Biyoterörizm veya Kasıtlı Biyolojik Tehdit

Bu afet türü neden önemlidir

- Halka açık mekanlarda zararlı biyolojik etkenlerin kasıtlı olarak salınması, tespitin gecikmesi durumunda kitlesel paniğe, yanlış bilgilendirmeye ve hızla yayılmaya neden olabilir.

Neden tepki verilmeli?

- Teyakkuzda ve sakin kalmak, müdahale ekiplerinin tehdidi daha etkili bir şekilde izole etmesine ve kontrol altına almasına yardımcı olur.

Biyoterörizm Müdahalesi.

(Y.Luhanskyi tarafından ChatGPT aracılığıyla yapay zeka ile oluşturulmuştur)

Biyoterörizm veya Kasıtlı Biyolojik Tehdit

İçerideyseniz Yapılması Gerekenler

- **Büyük bir halka açık mekandaysanız**
- **Şüpheli alandan sakince uzaklaşın.**
- **Şüpheli maddelere veya paketlere dokunmaktan kaçının.**
- **Derhal güvenliğe veya polise bildirin.**
- **Karantina veya tahliye emirlerine uyun.**
- **Hassas durumdaki kişilere yardım edin.**

Açık alanlardaysanız

- **Bir salınımdan şüpheleniliyorsa rüzgarın geldiği yöne doğru ve yokuş yukarı hareket edin.**
- **Güvenli olana kadar kalabalıklardan ve toplu taşıma araçlarından kaçınin.**
- **Resmi medya güncellemelerini takip edin.**
- **Güvenli tesisler mevcut olduğunda ellerinizi ve kıyafetlerinizi yıkayın.**

What to do: Stay alert, move with purpose, and follow official orders.

What not to do: Don't touch unknown materials, take photos, or spread speculation.

Halka Açık ve Büyük Mekanlar Bağlamında Afet Risklerinin Yönetiminde Teknolojik / Endüstriyel Afetler

Bu afet türü neden önemlidir

- Stres, korku veya travma, afet durumlarında kalabalık davranışını ve tahliyeyi etkileyerek panik ataklara, saldırganlığa veya donup kalma tepkilerine yol açabilir.

Neden tepki verilmeli?

- Sıkıntıyı (tehlikeyi) erken fark etmek, daha güvenli tahliyeyi destekler ve diğerlerinin işlevsel kalmasına yardımcı olur.

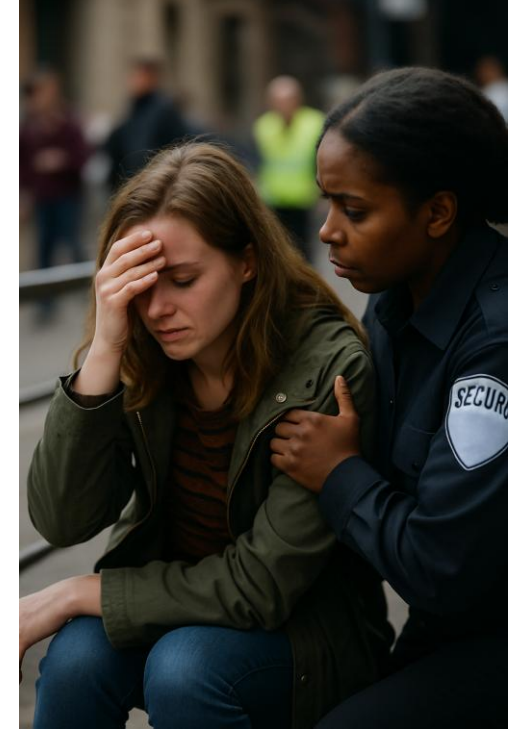

Figure 8. *Psychological First Aid.*
(AI-generated by Y.Luhanskyi via ChatGPT)

Acil Durumlarda Psikolojik veya Ruh Sağlığı Krizi

Büyük ve halka açık bir alandaysanız

- Sakin olun ve başkalarına karşı güven verici bir ton kullanın.
- Yavaş ve istikrarlı hareket etmelerini **teşvik edin**.
- Sıkıntılı kişileri çıkışlara veya sessiz alanlara **yönlendirin**.
- Psikolojik ilk yardım için eğitilmiş personeli **uyarın**.
- Derin nefes alın ve bağırmaktan **kaçın**.

Ne yapmalı: Sakin olun, başkalarına yardımcı olun ve sakince davranışlara örnek olun.

Ne yapmamalı: Başkalarının kaygılarıyla alay etmeyin, onları görmezden gelmeyin veya aşırı tepki vermeyin.

Açık alanlardaysanız

Kalabalıklardan **uzak, sakince bir alana geçin**.

Sıkıntı belirtileri gösterenlere **destek olun**.

Karşı karşıya gelmekten veya panik halinde konuşmaktan **kaçın**.
Arkadaşlarınız veya ailenizle **iletişimde kalın**.

Pandemi veya Epidemi Salgını

Why this disaster type matters

Pandemics and epidemics spread quickly in crowded venues like airports, malls, or event halls. Poor hygiene, misinformation, or refusal to follow public health rules can amplify risks.

Why react?

Early recognition and calm behavior help reduce transmission, protect others, and maintain order during public health emergencies.

Şekil 9. Pandemi Müdahalesi.
(Y.Luhanskyi tarafından ChatGPT aracılığıyla
yapay zeka ile oluşturulmuştur)

Pandemi veya Epidemi Salgını

Büyük bir halka açık alandaysanız

Resmi sağlık talimatlarına (maske, mesafe, **sanitasyon**) uyun.

Fiziksel temastan ve ortak yüzeylerden **kaçın**.

Belirtileri veya şüpheli vakaları mekan personeline **bildirin**.

Halka açık nesnelere dokunmadan önce ve sonra **dezenfektan kullanın**.

Gerekirse, **daha az kalabalık alanlara sakın bir şekilde geçin**.

Yapılması gerekenler: Hijyen kurallarına uyun, doğrulanmış sağlık tavsiyelerine uyun ve başkalarına sorumlu bir şekilde destek olun.

Yapılmaması gerekenler: Sağlık belirtilerini görmezden gelmeyin, yanlış bilgi yaymayın veya başkalarını damgalamayın.

Açık alanlardaysanız

Kalabalık ortamlarda diğer kişilerden **uzak durun**.

Kişisel koruyucu ekipman (maske, dezenfektan) kullanın.

Resmi kanallar aracılığıyla **güncel kalın**.

Enfeksiyonlarla ilgili söylenti yaymaktan **kaçın**.

Duraklayın ve Düşünün

Düşünme Senaryosu: Havaalanında Ani Rahatsızlık

- Kalabalık bir havaalanı terminalinde beklerken, yakındaki bir yolcu aniden yere yığılıyor, şiddetli bir şekilde öksürüyor ve nefes almakta zorlanıyor. Etraftaki insanlar paniğe kapılıyor; bazıları hızla uzaklaşırken, diğerleri kayıt yapmak için telefonlarını çıkarıyor.
- Dakikalar içinde, bunun "yeni bir virüs" olabileceği söylentileri yayılıyor. Anons sistemi sakinlik çağrısı yapıyor, ancak herkesin yüzünde korku okunuyor.
- Güvenlik ve sağlık personeli yaklaşıyor, ancak kafa karışıklığı ve endişe artıyor.

Bu durumda ne yapardınız

Duraklayın ve Düşünün

Önerilen Eylem: Kamusal Bir Alanda Ani Hastalığa Müdahale

En İyi Müdahale Uygulaması:

- Olası temas riskini azaltmak için hasta kişiden güvenli bir mesafede durun.
- Panik yapmayın veya söylenti yaymayın; yanlış bilgi gereksiz kaos yaratabilir.
- Mekan personelini veya acil durum müdahale ekiplerini derhal uyarın.
- Güvenlik veya sağlık ekiplerinin resmi talimatlarını izleyin; bu ekipler, olası biyolojik riskleri yönetmek üzere eğitilmiştir.
- İyi hijyen uygulayın: Ağız ve burnunuzu kapatın, yüzeylere dokunmaktan kaçının ve ortak kullanılan nesnelerle temas ettikten sonra ellerinizi dezenfekte edin.

Bazı Seçimler Neden Güvensizdir:

- Korumasız bir şekilde kişiye doğru koşmak enfeksiyon riskini artırır.
- Video kaydetmek veya paylaşmak paniğe ve yanlış bilgiye yol açar.
- Bağımsız olarak tahliye olmak, acil müdahale koordinasyonunu etkileyebilir.

İlham Verici Eylemler ve Rol Modelleri

Ukrayna'dan Çıkarılan Dersler – Hazırlıklı Olmak Hayat Kurtarır

- Ukrayna'da büyük ölçekli acil durumlar ve felaketler meydana geldiğinde, yerel topluluklar, gönüllüler ve kamu kurumları olağanüstü bir hazırlık, koordinasyon ve cesaret sergiledi. Bu insanların attığı adımlar, erken eğitim, yerel örgütlenme ve toplum içi güvenin, yüksek riskli durumlarda bile sayısız hayatı nasıl kurtarabileceğini gösteriyor.
- Ukrayna Kızılhaçı, Uluslararası Kızılhaç Federasyonu (IFRC) ve İrlanda Kızılhaçı'nın desteğiyle şehirlerde ve kırsal bölgelerde ilk yardım eğitimi, acil durum farkındalığı ve tahliye hazırlığına yönelik geniş kapsamlı bir kampanya yürüttü. Gönüllüler, vatandaşlara ilk yardım uygulamayı, uyarılara nasıl yanıt vereceklerini ve savunmasız grupları nasıl destekleyeceklerini öğreterek yerel dayanıklılık ağları kurdu. Saldırıları ve büyük ölçekli acil durumları sırasında bu ağlar, binlerce kişiye tıbbi bakım, psikolojik destek ve güvenli tahliye sağlayan hayat kurtarıcı sistemlere dönüştü.

Link: <https://www.redcross.ie/newsroom-post/lessons-from-ukraine-preparedness-saves-lives>

Daha Fazla Keşfetmek İçin

- AB Sivil Koruma Mekanizması – Afet Hazırlığı ve Müdahalesi. AB’nin sınır ötesi afet müdahalesini nasıl koordine ettiğini ve ülkeleri önleme, hazırlık ve iyileştirme süreçlerinde nasıl desteklediğini öğrenin.
https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection_en
- IFRC – Afet Risklerinin Azaltılması için Kamu Farkındalığı ve Eğitim. Okullarda ve topluluklarda hayat kurtaran eylemleri, iletişimi ve afet farkındalığını öğretmek için araçlara, kontrol listelerine ve örneklerle erişin.
<https://www.ifrc.org/public-awareness-and-public-education-drr>
- DSÖ – Sağlık Acil Durumu ve Afet Risk Yönetimi (Health EDRM). Sağlık sistemlerinin biyolojik, kimyasal ve doğal acil durumlara nasıl hazırlandığını ve büyük olaylar sırasında halkı nasıl koruduğunu anlayın.
<https://www.who.int/health-topics/emergencies>
- TED Konuşması – ‘Stres Altında Olacağını Bilindiğinde Nasıl Sakin Kalırsın’ (Daniel Levitin). Planlamanın ve net düşünmenin, insanların baskı altında etkili bir şekilde tepki vermesine nasıl yardımcı olduğunu açıklayan etkileyici bir 12 dakikalık video.
https://www.ted.com/talks/daniel_levitin_how_to_stay_calm_when_you_know_you_ll_be_stressed
- UNDRR – Sözleri Eyleme Dönüştürmek: Afet Riskinin Azaltılması için Kamu Farkındalığı ve Eğitim. Toplumsal dayanıklılığı ve toplumun afetlere hazırlığını güçlendiren eğitim kampanyaları ve eğitim programları oluşturmak için adım adım bir rehber.
<https://www.undrr.org/publication/words-action-public-awareness-and-public-education-disaster-risk-reduction>

VET-READY

Co-funded by
the European Union

Bu Eğitim Modülünü Oluşturmak İçin Kullanılan Kaynaklar

- Adriyatik-İyon Bölgesi Sivil Koruma Girişimi.** (2022). Adriyatik-İyon bölgelerinin dayanıklılığını artırmak için bir sivil koruma erken uyarı sistemi. <https://doi.org/10.22031/13941>
- Sivil Koruma ve İnsani Yardım Operasyonları (DG ECHO).** (tarih yok). AB Sivil Koruma Mekanizması – Ne yapıyoruz. Avrupa Komisyonu. https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection_en
- Sivil Koruma Bilgi Ağı.** (2024). Başarılı projeler güncellemesi DG ECHO – Afetlere karşı dayanıklılık oluşturma. Avrupa Komisyonu. https://civilprotection-knowledge-network.europa.eu/system/files/2024-01/dg-echo-successful-projects-update_final-version.pdf
- Firk-Hoogter, F.** (2023). AB Sivil Koruma Mekanizmasında insani politika liderliği profili. Wikipedia. https://en.wikipedia.org/wiki/Fridtjof_Firk-Hoogter
- Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu.** (tarih yok). Afet riskinin azaltılması için halkın bilinçlendirilmesi ve halk eğitimi: Anahtar mesajlar. <https://www.ifrc.org/public-awareness-and-public-education-drr>
- İrlanda Kızılhaçı.** (2023, 20 Mart). Ukrayna'dan Dersler: Hazırlık Hayat Kurtarır. <https://www.redcross.ie/newsroom/post/lessons-from-ukraine-preparedness-saves-lives/>
- Levitin, D.** (2015, Şubat). Stresli olacağınızı bildiğinizde nasıl sakin kalırsınız [Video]. TED Konferansları. https://www.ted.com/talks/daniel_levitin_how_to_stay_calm_when_you_know_you_ll_be_stressed

Bu Eğitim Modülünü Oluşturmak İçin Kullanılan Kaynaklar

- Kızılhaç Psikolojik İlk Yardım Rehberleri.** (2020). Afet ve kriz durumlarında psikolojik ilkyardım. Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu. <https://www.ifrc.org/document/psychological-first-aid>
- Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP).** (2023). Afetlere karşı toplum dayanıklılığının inşa edilmesi: Yerel hazırlıktan dersler. UNDP Avrupa ve Orta Asya. <https://www.undp.org/europe-and-central-asia/publications>
- Birleşmiş Milletler Afet Riskini Azaltma Ofisi (UNDRR).** (2023). Eyleme Geçen Sözler: Afet riskini azaltma için halkın bilinçlendirilmesi ve halk eğitimi. <https://www.undrr.org/publication/words-action-public-awareness-and-public-education-disaster-risk-reduction>
- Birleşmiş Milletler Proje Hizmetleri Ofisi (UNOPS).** (2023, 13 Aralık). Ukrayna'nın acil durum müdahale kapasitesinin güçlendirilmesi. <https://www.unops.org/news-and-stories/news/strengthening-ukraines-emergency-response>
- Ukrayna Kızılhaç Derneği.** (2024). Haberler ve faaliyetler. <https://redcross.org.ua/en/news/>
- Dünya Sağlık Örgütü (WHO).** (2023). Sağlık acil durumları ve afet riski yönetim çerçevesi (Health EDRM). <https://www.who.int/health-topics/emergencies>

Bu Eğitim Modülünü Oluşturmak İçin Kullanılan Kaynaklar

- Luhanskiy, Y. (2025). Biyoterörizm Müdahalesi: Kontrollü Tahliye ve Dekontaminasyon [Yapay zekâ tarafından üretilmiş görsel], ChatGPT. https://chatgpt.com/s/m_68e40aecabce8d19316c805cd8d14b4e15
- Luhanskiy, Y. (2025). Kimyasal Sızıntı Müdahalesi: Kirlenmiş Alanlardan Güvenle Tahliye [Yapay zekâ tarafından üretilmiş görsel], ChatGPT. https://chatgpt.com/s/m_68e44499880d8d1918d8b63d543dc229
- Luhanskiy, Y. (2025). Deprem Tahliyesi: Kamusal Binalardan Güvenle Çıkış [Yapay zekâ tarafından üretilmiş görsel], ChatGPT. https://chatgpt.com/s/m_68e41193621d8d19164727909a029397f
- Luhanskiy, Y. (2025). Kamusal Alanda Yangın: Baskı Altında Güvenli Tahliye [Yapay zekâ tarafından üretilmiş görsel], ChatGPT. https://chatgpt.com/s/m_68e4f06e3dce8d1918d8b28d0b5fb0f83n
- Luhanskiy, Y. (2025). Tehlikeli Madde Taşıma Kazası: Koordineli Acil Durum Müdahalesi [Yapay zekâ tarafından üretilmiş görsel], ChatGPT. https://chatgpt.com/s/m_68e4355938f8d8d1a33c8b51f659d17d
- Luhanskiy, Y. (2025). Pandemi Müdahalesi: Kalabalık Alanlarda Test ve Halk Sağlığı Hazırlığı [Yapay zekâ tarafından üretilmiş görsel], ChatGPT. https://chatgpt.com/s/m_68e40b5c4dce8d19164999e2f7redb4c4
- Luhanskiy, Y. (2025). Psikolojik İlk Yardım: Acil Durumlarda Sıkıntılı Bireylere Destek [Yapay zekâ tarafından üretilmiş görsel], ChatGPT. https://chatgpt.com/s/m_68e46c558cfd8d1916473d7f2e0e0ea74
- Luhanskiy, Y. (2025). Birlikte Sığınma: Deprem Sırasında Ev İçinde Güvenlik [Yapay zekâ tarafından üretilmiş görsel], ChatGPT. https://chatgpt.com/s/m_68e41193621d8d19164727909a029397f
- Luhanskiy, Y. (2025). Kentsel Sel Müdahalesi: Sular Altındaki Kamusal Alanlarda Güvenli Kalma [Yapay zekâ tarafından üretilmiş görsel], ChatGPT. https://chatgpt.com/s/m_68e4e778893d8d1918d8b56d3efd569acc

ORTAKLIK

<https://ied.eu/>

<https://denizli.afad.gov.tr/>

<https://neotalentway.com/>

<https://www.eva93.lv/>

<https://ngo-nfe4y.com.ua/en>

<https://vonhope.is/>

VET-READY ile Kolaylıkla Öğrenin!
Ünite 2 KAMUSAL VE BÜYÜK MEKANLARDA
AFETLERE HAZIRLIK VE MÜDAHALE
Eğitim Modülü 7 Kamusal ve Büyük Mekanlarda
Afet Riskleriyle Başa Çıkma

BİZİ TAKİP EDİN

<https://vetready.eu/>